

На основу одредби Статута Акционарског друштва за осигурање GRAWE, Бања Лука, Управни одбор на седници одржаној дана 14.08.2019. године, донео је

## ПОСЕБНЕ УСЛОВЕ

### ОСИГУРАЊА ЕЛЕКТРОПРИВРЕДНИХ ПРЕДУЗЕЊА

#### І ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

##### Предмет осигурања

###### Члан 1.

(1) Основна средства електропривредних предузећа (производња, електропренос, дистрибуција електричне енергије и остале делатности) осигуране су по овим Посебним условима од пожара и неких других опасности и од опасности лома машина и неких других опасности.

Предмет осигурања могу бити и средства узета на послугу ако нису осигурана. Ова су средства осигурана даном прихватања понуде за осигурање.

Средства која се израде или набаве након закључења осигурања и спадају у групу осигураних средстава, сматрају се аутоматски осигураним од тренутка преласка ризика на осигураника.

(2) Од опасности пожара и неких других опасности осигуране су све ствари осим оних које су овим посебним условима искључене из осигурања.

(3) По овим Посебним условима не могу бити предмет осигурања:

1. земљишта, непопличана дворишта, бране, насипи и насуте обале које нису изграђени од камена, бетона, метала и насуте земље с непропусним језгром и које нису обложене чврстим материјалом (камен, бетон и сл.) с водене стране;

2. моторна и копнена возила, летелице, приколице, самоходне машине, осим оних који се крећу у кругу организације и служе као помоћна средства за погон без изласка на јавни пут, пловни објекти на води;

3. роба у превозу, осим превоза у оквиру круга организације, односно у кругу њених делова без изласка на јавни пут, рибе и друге животиње у текућим и стајаћим водама, ствари изложене на сајмовима, ваљарима, непечена цигла на отвореном простору.

(4) Од лома машина осигуране су све машине, машински уређаји, електрични уређаји и њихова пуњења, апарати и инсталације. Покретне машине (самоходни и несамходни) далековод - комплет, кабловски водови високог напона, мрежа и разводи ниског напона, ТТ линије, механичка опрема код електрана, опрема жичара, цевоводи, плинроводи, нафтоводи, топоводи, пароводи, водна и канализационе мреже, антенски стубови, метални силоси и слично, транспортни уређаји и друго, пуњења (радни медијум) осигураних машина и уређаја, као и постолја, лежишта, темељи када је њихова вредност садржана у вредности осигураног предмета, уље парних турбина.

(5) По овим Посебним условима не могу бити предмет осигурања од лома машина, иако је њихова вредност садржана у осигураном предмету:

1. алати који служе за обраду материјала: скидањем струготине (као ножеви, глодала и сл.) деформацијом, ливењем и обликовањем (као матрице, патрице кокиле, калупи и слично) и стезни алати, уколико нису саставни део машине и уколико се не воде као основна средства;

2. делови машине који служи за ломљење и ситњење (као лопте, кугле, ударни маљеви, плоче млинова, челичне и радне плоче, дробилица);

3. радни елементи пољопривредних машина (као раоници, дискови, клинови дрљача, ножеви, косе и зупци са сечивом (прсти), моторке (ножеви с носачима) и сл.,

4. делови машина који су изложени директном термичком утицају.

а) облоге посуда, уређаји за сагоревање решетке ложишта, горионици – пламеници, електроотпорни грејачи, електроде код индустријске пећи, посуде за сипање и топљење метала;

б) облоге пећи, ако се посебно не уговори;

5. делови машина: сита, рељефне и друге заменљиве облоге ваљака, облоге гребане-чешљуге, оклоп млинова, флексибилне цеви, ремење, четке, обручја, оплата (од гуме, текстила или синтетичког материјала) улошци филтера, филтер-платна, средства за термичку изолацију, осим на топоводима и пароводима и заптивање, делови спојнице изложене брзом трошењу (гумени прстенови, гумени умци, ламеле и сл.) преносни гумени каблови;

6. експлоатациони материјал (као: гориво, мазиво, расхласна средства, хемикалије, средства за чишћење сијалице јавне расвете свих врста, осим од удара страног тела у стуб и слично;
7. ланци и ужад;
8. траке, ланци и ужад транспортних уређаја, осим ако се посебно уговори;
9. катализатори.

### **Осигурани ризици (опасности) од пожара и неких других опасности**

#### Члан 2.

(1) Осигурањем по овим Посебним условима пружа се осигуравајућа заштита од следећих ризика:

1. пожара и удара грома;
2. експлозије, осим експлозије од нуклеарне енергије, уколико се другачије не уговори;
3. олује;
4. града (туче);
5. изливања воде из водоводне и канализационе цеви;
6. удара властитог моторног возила, властите покретне радне машине у осигурани грађевински објекат;
7. пада летилице свих врста;
8. манифестација и демонстрација,
9. поплаве, бујице, високе подземне воде услед високог водостаја воде у рекама и језерима;
10. клизања, слегања и одроњавања тла;
11. снежне лавине;
12. подлокавање са спољне стране на хидрографевинским објектима;
13. притиска воде проузроковане поплавом на каналима, тунелима и цевоводима;
14. истицање течности и гаса (лекаже);
15. самозапаљење залиха.

Осигурањем је уз основне ризике обухваћен и ризик земљотреса на подручјима друштвено-политичких заједница које су законом прописале обавезност осигурања од тог ризика.

(2) Ако се посебно уговори и обрачуна додатна премија, осигуравајућа заштита проширује се и на допунски ризик самозапаљења залиха.

(3) Када се оствари осигурани случај из става (1) овог члана осигурањем су покривене:

1. штете од оштећења или уништења осигуране ствари проузроковане приликом спасавања (рушења, изношења, указивања помоћи и слично) због насталог осигураног случаја;
2. штете због нестанка осигуране ствари приликом настанка осигураног случаја;
3. трошкови учињени за рашчишћавање и рушење у вези с насталим осигураним случајем на осигураној ствари;
4. трошкови које је осигураник учинио када је осигурани случај настао на осигураној ствари за мере предузете ради отклањања и смањења штете у висини према члану 25. ових Посебни услова;
5. осигуравач је обавезан да исплати накнаду само у случају непосредне штете на осигураној ствари, а не и посредну штету, као што је штета због: губитка закупнине, губитака проузрокованих обуставом рада, умањења могућности употребе услед других сличних губитака због насталог осигураног случаја.

### **Обим опасности пожара и удара грома**

#### Члан 3.

(1) Пожаром се, у смислу ових Посебних услова сматра ватра настала изван одређеног огњишта или ватра која је ово место напустила и способна је да се даље развије својом властитом снагом.

(2) Не сматра се да је наступио пожар и осигуравач није обавезан да плати накнаду, ако је осигурана ствар уништена или оштећена:

1. због излагања корисној ватри или топлоти ради обраде, или у друге сврхе (нпр. у индустријској преради, приликом глачања, сушења, пржења, печења и сл.), или због пада ,или бацања у огњиште (пећ, штедњак и сл.);

2. осмуђењем, опрљењем или прогорењем од цигарете, цигаре, справе за осветљавање, жеравице и сл.;

3. због врења или загревања, кувања, димљења и сл.;

(3) Осигурањем од опасности пожара нису обухваћене штете на димњацима, настале у вези са вршењем њихове нормалне функције.

(4) Осигурањем од удара грома, у смислу ових Посебних услова, покривају се штете које на осигураним стварима проузрокује гром, деловањем снаге или топлоте, као и штете од удара предмета оборенох громом.

(5) Осигурањем нису обухваћени:

1. штете на осигураним машинама, апаратима (укључујући апарате за кување, глачање, грејање кревета, радио апарате, телевизијске пријемнике, лампе сијалице и сл.), или на електричним водовима због деловања електричне енергије, пренапона или загревања због преоптерећења, атмосферских утицаја (нпр. статичких оптерећења, индукција због атмосферских пражњења и сличних појава), јер се такве штете сматрају погонским. Међутим, надокнађује се штета од пожара који је настао деловањем електричне енергије, као последица тог деловања и даље се самостално развијао;

2. штете проузроковане преношењем електричне енергије преко водова, као последица удара грома, као и штете на заштитним осигуравачима било које врсте, заштитним прекидачима, двајачима, громобранима и сличним уређајима - настале у вршењу њихове нормалне функције.

### **Обим опасности експлозије**

#### **Члан 4.**

(1) Експлозијом се, у смислу ових Посебних услова, осим експлозије од нуклеарне енергије, ако се другачије не уговори, сматра изненадно испољавање силе основано на тежњи паре или плиндова да се прошире. Експлозија судова под притиском (котлова, цеви сл.) постоји само када су зидови у толикој мери поцепани да настаје тренутно изједначење унутрашњег и спољног притиска.

Осигурањем нису покривене штете које су последица смањења притиска у суду.

(2) Осигурањем нису обухваћене:

1. штете на стварима осигураника проузроковане минирањима која се врше у оквиру његове делатности, или у оквиру дозвољене делатности трећих особа;

2. штете на машинама проузроковане експлозијом у простору за унутрашње сагоревање (цилиндар мотора);

3. штете од експлозије које су нормална појава у процесу производње;

4. штете од експлозивног издувавања из пећи и сличних направа;

5. штете од експлозије биолошког карактера;

6. штете због пробијања звучног зида;

7. штете од експлозија на посудама под притиском из става (1) алинеје 2. овог члана – услед дотрајалости, појаве истрошености или прекомерне наслаге рђе, каменца, талога, муља на осигураној ствари, али се накнађује штета на другим стварима у вези са насталом експлозијом.

### **Обим опасности олује**

#### **Члан 5.**

(1) Олујом се, у смислу ових Посебних услова, сматра ветар брзине 17,2 метара у секунди односно 62 км на сат (јачине 8 степени по Бофоровој скали) или више.

Сматраће се да је дувао ветар ове брзине, у крају где се налази осигурана ствар, ако је ветар ломио гране и стабла, или оштетио добро одржаване грађевинске објекте. У случају сумње осигураник мора доказати брзину ветра извештајем хидрометеоролошке службе.

(2) Штете од олује обухваћене су осигурањем ако су проузрокована маханичка оштећења осигуране ствари:

- непосредно деловањем олује;

- директним ударом предмета оборених или ношених олујом.

(3) Осигурањем од олује нису обухваћене штете:

1. од продирања кише, снега или других наноса кроз отворен прозор или друге отворе који постоје на згради, осим ако су отвори настали од олује, као и штете од кише и других падавина на стварима смештеним на слободном простору (пластовима, камарама и сл.) у грчевима, под настршницама и у осталим отвореним зградама;

2. од снега нанешеног олујом или од тежине снега;

3. на грађевинском објекту који није био изграђен према уобичајеном начину градње у том месту који је слабо одржаван или је дотрајао;

4. на фолијама од вештачког материјала на топлим лејама, које служе за покривање биља непосредно или у облику тунела.

### **Обим опасности туче (града)**

#### **Члан 6.**

(1) Осигурањем су обухваћене штете од уништења, односно оштећења, осигураних ствари које проузрокује град (туча) својим ударом. Обухваћене су и штете од продирања града (туче) и кише кроз отворе настале од падања града (туче).

(2) Осигурањем нису покривене штете на стаклима топлих леја и стакленика, као ни штете на малтеру (жбуки) фасада слабо одржаване или дотрајале зграде.

### **Удар властитог моторног возила и властите покретне радне машине**

#### **Члан 7.**

Осигурањем су обухваћене штете на осигураном грађевинском објекту које настану ударом властитог моторног возила и властите покретне машине.

### **Обим опасности земљотреса**

#### **Члан 8.**

(1) Осигурањем су обухваћене штете од земљотреса само на подручјима друштвено-политичких заједница које су законом прописале обавезно осигурање од тог ризика.

(2) Обим штете од земљотреса утврђује се по овим условима у складу са важећим законским прописима у вези са осигурањем земљотреса.

(3) Земљотрес мора бити сеизмографски регистрован.

(4) Нису покривене штете од земљотреса на грађевинским објектима које су се испољиле у виду пукотина, отпадања малтера и слично, ако објекат није претрпио конструктивна оштећења да зидове није потребно рушити и поново градити.

### **Обим опасности пада летелица**

#### **Члан 9.**

(1) Падом летелице, у смислу ових Посебних услова, сматра се пад летелице било које врсте на осигурани објекат.

(2) Сматра се да је настао осигурани случај пада летелице ако се од директног удара летелице, или њених делова, као и предмета из летелице, осигурана ствар уништи или оштети.

### **Обим опасности манифестације и демонстрације**

#### **Члан 10.**

(1) Манифестацијом и демонстрацијом, у смислу ових Посебних услова, сматра се организовано или спонтано јавно испољавање расположења групе грађана.

(2) Сматра се да је настао осигурани случај манифестације или демонстрације ако је осигурана ствар уништена или оштећена на било који начин деловањем манифестаната, односно демонстраната (рушење, демолирање, разбијање, паљење и др.).

## Обим опасности поплаве, бујице и високе воде

### Члан 11.

(1) Поплавом се, у смислу ових Посебних услова, сматра стихијско неочекивано плавлeње терена од осталих вода (река, језера, мора и др.), због тога што се вода излила из корита, или провалила одбрамбени насип или брану, изливање воде због изванредне високе плиме и таласа необичне јачине на мору и језерима, и од наиласка воде из вештачких језера.

Поплавом се сматра и неочекивано плавлeње терена због наглог стварања велике количине водене масе која је настала као последица провале облака.

Бујицом се сматра стихијско неочекивано плавлeње терена воденом масом која се ствара на стрмим теренима због јаких атмосферских падавина и слива улицама и путевима.

Осигурањем од поплаве обухваћене су само штете проузроковане на осигураном објекту за време док поплава траје и непосредно после повлачења воде.

(2) Осигурањем нису обухваћене:

1. штете с унутрашње стране цевовода, каналима и тунелима проузроковане механичким деловањем воде;

2. штете од гљивица насталих због влаге;

3. штете од подземних вода у ускопима, неископима, подземним ходницима и јамама рудника;

4. штете од плавлeња воде изливане из канализационе мреже, осим ако је до изливања дошло због поплаве или бујице;

5. штете на стварима смештеним у живим и сувим коритима потока и река као и на простору између потока односно река и насипа (инундационо подручје), осим ако се посебно уговори;

6. штете на полупроизводима, готовим производима, роби и материјалу који нису ускладиштени по правоваљаним прописима.

(3) Осигурањем су обухваћене и штете на хидрограђевинским објектима због подлокавања са спољне стране насталог као последица краткотрајне изненадне појаве која испуњава услове осигураног случаја у смислу ових Посебних услова.

(4) Осигурањем су обухваћене штете на хидрограђевинским објектима од високих вода.

Високом се водом у смислу ових Посебних услова сматра:

1. изузетна појава неувобичајеног пораста водостаја у неочекивано време;

2. подземна вода као последица високе воде.

Обавеза осигураваача за штете од високе воде и подземне воде као њене последице почиње с порастом високе воде изнад унапред најближе постављеном показивачу водостаја.

За сваки поједини месец нормалан је онај највиши месечни водостај за посљедњих 20 година који показује показивач водостаја најближи осигураној ствари, уз искључење изузетно високих водостаја.

## Обим опасности изливања воде из водоводних и канализационих цеви

### Члан 12.

(1) Изливањем воде, у смислу ових Посебних услова сматра се:

1. неочекивано изливање воде из водоводних и одводних (канализационих) цеви, као и из уређаја за грејање зграде топлом водом или за парно грејање и других уређаја и апарата који су прикључени на водоводну мрежу, због оштећења (лома, пуцања или отказивања уређаја за управљење и сигурност) тих цеви, уређаја и апарата;

2. неочекивано избијање паре из уређаја за топлу воду или за парно грејање.

(2) Осигураник је дужан да се брине за одржавање водоводне и доводне канализационе мреже, уређаја за грејање топлом водом и за парно грејање, као и за њихову заштиту од смрзавања.

(3) Осигурањем нису обухваћене штете:

1. од изливања воде из отворених славина као и из одводних (канализационих) цеви ако је штета настала због зачепљења цеви;

2. од изливања воде у котлове, машинске и електричне уређаје за погон у индустрији и занатству;

3. од лома или пуцања од мрза, настале на самим водоводним и одводним цевима и уређајима, укључиво на котловима, машинском и електричном уређају за погон у индустрији и занатству;

4. због дотрајалости, истрошености и корозије;

5. од гљивица насталих због влаге;

6. губитка воде и изгубљене добити;

7. на полупроизводима, готовим производима, роби и материјалу који нису ускладиштени по правоваљаним прописима;

8. настале као последица повреде дужности осигураника из става (2) овог члана;

9. од изливања воде из жљебова и цеви за одвод кишнице;

10. од изливања воде из цевног вода високог притиска;

11. од слегања тла као последица изливања воде из водоводних и канализационих цеви.

### **Обим опасности клизања тла**

#### **Члан 13.**

(1) Клизањем тла, у смислу ових Посебних услова, сматрају се изненадни геолошки покрети земљине површине на косим теренима с јасним манифестацијама ломова на површини тла и срзавања, који с појавом јаких деформација и широким пукотинама на грађевинским објектима настају у кратком временском раздобљу.

(2) Осигурањем од клизања тла нису обухваћене:

1. штете од геолошког клизања, ако је тло на којем се налази осигурани грађевински објекат већ почео да геолошки клизи у тренутку закључења осигурања;

2. штете од клизања тла проузрокованог делатношћу човека, нпр. због усецања тла и сл.;

3. штете од слегања тла (улегнућа);

4. штете од полагањем геолошког клизања тла које се очитују у мањим пукотинама на грађевинским објектима;

5. штете од живог песка, горског удара и зарушавања у ускопима, нископима, подземним ходницима и јамама рудника.

(3) Осигурањем нису обухваћени:

- трошкови за санирање тла.

### **Обим опасности одроњавања**

#### **Члан 14.**

(1) Одроњавањем се, у смислу ових Посебних услова, сматра откидање, сурвавање и пад комада чврстог и збијеног материјала као геолошке појаве.

(2) Сматра се да је настао осигурани случај одроњавања на осигураној ствари само онда ако је комад чврстог материјала, који се одронио, ударио на осигурану ствар и уништио је или оштетио.

(3) Осигуравач није у обавези да накнади трошкове за санирање тла с којег настаје одроњавање.

### **Обим опасности слегања тла**

#### **Члан 15.**

(1) Слегањем тла се, у смислу ових Посебних услова, сматра вертикално слегање тла испод осигураног грађевинског објекта, које настаје као последица геолошког утицаја.

(2) Из осигурања су искључене штете од слегања тла због тога:

1. што је до слегања тла дошло зато што није било извршено испитивање тла у односу на његову носивост пре почетка градње;

2. што је до слегања тла дошло јер је тло оптерећено више него што је било предвиђено пројектом.

Осигурањем нису покривени ни трошкови за санирање тла.

## **Обим опасности снежне лавине**

### **Члан 16.**

(1) Снежном лавином се, у смислу ових Посебних услова, сматра снежна маса у покрету која се откида с планинских страна.

(2) Осигурањем су обухваћене и штете проузроковане деловањем ваздушног притиска од снежне лавине.

## **Обим опасности исцурења течности и гаса (лекаже)**

### **Члан 17.**

(1) Исцурењем (лекажом) се, у смислу ових Посебних услова, сматра истицањем осигуране течности односно излажења гасова из непокретних посуда – цистерни, цевовода, и сл., ако течност истиче због изненадног прскања посуде или неочекиваног квара на уграђеним уређајима за испуштање и истакање течности.

(2) Неће се накнадити штете ако осигурана течност истиче зато што су прскања посуда или квар на уређајима настали због дотрајалости, слабог одржавања посуде, односно уређаја, лошег зачепљења или лошег затварача.

## **Обим опасности самозапаљења залиха**

### **Члан 18.**

Опасност самозапаљења залиха обухваћена је осигурањем ако су залихе ускладиштене и остале радње извршене по законским односно техничким прописима.

## **Осигурање и ризици од лома машина и неких других опасности**

### **Члан 19.**

(1) Осигурањем се пружа осигуравајућа заштита од оштећења или уништења осигуране ствари због незгоде у погону под којима се подразумевају догађаји који настају непредвиђено и изненада у вези са употребом осигуране ствари као:

1. грешке у конструкцији, материјалу и изради;

2. због непосредног деловања електричне струје као: кратког споја, атмосферских и других пренапона, електричног лука и слично, па и онда када су проузроковане грешком у изолацији, пенепетости или неким другим узроком који је у вези с погоном. Искључене су, међутим, из осигурања штете од пожара који би настао као последица напред наведених догађаја;

3. распадања због деловања центрифугалне силе;

4. недостатка воде у парним посудама или циркулационим цевима, осим у случајевима које прати експлозија;

5. мраза, притиска леда или снега или непосредног кретања леда;

6. натпритиска и потпритиска (имплозија);

7. затајивања уређаја за заштиту или регулацију, као и елемената за аутоматско управљање којим је машина опремљена;

8. неспретности, нехата или зле намере радника или које друге особе;

9. пада осигуране ствари, удара или упадања страног тела у осигурану ствар;

10. испитивања монтираних машина у погону или радионици предузећа пре стављања у рад након поправке, осим динамичног витлања ротора и ротирајућих делова машина.

(2) Осигуравач је обавезан да пружи осигуравајућу заштиту од опасности из става 1. овог члана на постољу и пуњењу уља осигураних машина, само онда кад је штета последица оштећења или уништења машине од опасности покривених овим Посебним условима.

Осигуравач је обавезан да пружи осигуравајућу заштиту од опасности из става 1. овог члана на осигураним стварима ако се опасност утврди приликом редовног или периодичног прегледа ради одржавања, и то само у висини вредности оштећења дела, уколико тај део није предвиђен за редовну замену.

(3) Ако би се на неком делу машине у раду скривено (неочекивано) и абнормално брзо (непредвидиво) развио један од процеса трошења из члана 20. став 1. тачка 4., и због тога машина непредвиђено и изненада сломила (хаварисала) па при том, као даљу последицу, изазвала посредну штету -лом (хаварију) осталих осигураних делова машине, тј., погонску незгоду, штета ће се сматрати покривеном осигурањем, али ће се из одштете искључити део машине оштећен због истрошености.

### **Ризици који нису обухваћени осигурањем од опасности лома машине**

#### **Члан 20.**

(1) Осигурањем од ризика лома машине не пружа се осигуравајућа заштита од штета насталих због:

1. пожара, гашења пожара, и рушења приликом гашења пожара, директног удара, експлозије, провалне крађе, и крађе, земљотреса, клизања тла, одроњавања, високе воде, снежне лавине, поплаве и бујице, падања града (туче), олује, штетног деловања нуклеарне енергије, ерупције (осим истражних ерупција), слегања тла, истицања воде из водоводних и канализационих цеви и топловода, пада летелица, удара властитог моторног возила или властите покретне машине у осигурани грађевински објекат, манифестација и демонстрација, самозапаљења залиха;

2. недостатака или грешака који су постојали у тренутку закључења осигурања, а ови су недостаци или грешке били или морали бити познати осигуранику или особи одговорној за погон;

3. непосредне последице трајних хемијских, термичких, атмосферских, механичких и других услова смештаја и рада као: оксидације, старења, корозије, зрачења, прекомерне вибрације и сл.;

4. последица свих прогресивних (постепених) облика трошења, макар и убрзаних: хабања, абразије, ерозије, кавитације;

5. прекомерне наслагe рђе, котловског каменца, талога муља и сл., па и онда када је због тога настало уништење или оштећење осигуране ствари;

6. пренапетости због преоптерећености машине, машинских и електричних уређаја, апарата и инсталација преко границе њихових пројективних параметара;

7. недовољног одржавања;

8. стављања у погон пре коначне поправке;

9. приликом монтирања и пробног испитивања нове ствари;

10. динамичног витлања ротационих делова машине (турборотора и сл.), ако то није посебно уговорено;

11. повреда законских и техничких прописа и правила техничке експлоатације осигураног објекта и заштитних мера.

(2) Осигуравач такође није обавезан:

1. за посредне штете у вези са насталим осигураним случајем, нпр. губитак зараде, дангубе, казне итд.;

2. за заштите за које по законским прописима, или по уговору, одговара произвођач ствари. Ако произвођач оспорава одговорност, а штета је проузрокована једним од узрока из члана 19. ових Посебних услова, осигуравач ће надокнадити штету уговарачу осигурања, а потом ће ступити, до износа исплаћене накнаде, у сва права осигураника према испоручиоцу.

### **Важност осигурања**

#### **Члан 21.**

(1) Осигурање важи за време док се осигуране ствари налазе на месту означеном у полиси.

(2) Осигурање је у важности и онда када се све осигуране ствари пренесу с места означеног у полиси на неко место у оквиру седишта осигураника, односно места становања на територији БиХ /РС.

Машине и апарати су осигурани када су монтирани и спремни за рад, када се налазе у раду, када се демонтирају и монтирају због ремонта (поправке) и док траје ремонт (поправка), када се превозе у унутрашњем превозу ради чишћења, поправке и премештаја у микролокацији погона и највише до 15 км ван круга микролокације, када су дати у најам или у послугу, ако раде у условима и служе намени за коју су пројектовани и грађени.



Предмети осигурања нису осигурани за време док се налазе на изложби, вашару и сајму и у превозу изван круга предузећа.

### **Вредност осигураних ствари**

#### **Члан 22.**

Вредност осигураних ствари је:

1. за зграде и друге грађевинске објекте - висина цене изграђеног новог објекта према ценама у месту где се објекат налази, умањен за износ процењене истрошености;
2. за намештај, уређај, машине, машинске справе, инсталације и апарате - висина набавне цене нове ствари, умањена за износ процењене истрошености (техничке и економске);
3. за обртна, материјална средства (сировине, полупроизводи, ситан инвентар итд.) и немонтирану опрему - у висини цене по којима је закључено осигурање, односно по набавним ценама, ако су ниже.
4. за ствари од злата и платине, непрерађене племените метале, драго камење, моделе, калупе, документа, рукописе и пословне књиге – износ споразумно одређен између осигуравача и уговарача. Ако тај износ није споразумно утврђен, ствари из ове тачке сматрају се осигуранима највише до 2.000 КМ по комаду, а до 10.000 КМ по збирци.

### **Плаћање премије**

#### **Члан 23.**

(1) Уговарач осигурања дужан је платити премију осигурања, али је осигуравач дужан примити исплату премије сваког лица које има правни интерес да премија буде плаћена.

Премија се плаћа у уговореним роковима, а ако треба да се плати одједном онда се плаћа приликом склапања уговора.

(2) Ако се уговори плаћање премије у ратама или уназад, може се обрачунати редовна камата на износ премије за који је уговорено одлагање плаћања.

(3) У сваком случају, уговор о осигурању престаје ако доспела премија за текућу годину осигурања не буде плаћена у року од годину дана од дана доспелости.

(4) Место плаћања премије је место у којем уговарач осигурања има своје седиште, односно пребивалиште, ако уговором није одређено неко друго место.

### **Утврђивање накнаде из осигурања**

#### **Члан 24.**

(1) Висина накнаде из осигурања утврђује се:

1. у случају уништења или нестанка ствари - према вредности осигуране ствари (члан 22.) у време настанка осигураног случаја, умањеној за вредност остатака;

2. у случају оштећења - у висини трошкова поправке, по ценама материјала и рада у време настанка осигураног случаја, умањеној за износ истрошености и вредности остатака, ако није другачије уговорено. У трошак поправке урачунавају се и трошкови демонтаже и монтаже и трошкови превоза који су сврсисходно учињени;

3. ако се приликом поправке ствари оштећене од осигураног ризика из члана 19. ових Посебних услова поједини делови замене новим, приликом обрачуна накнаде узме се у обзир смањење вредности замењених делова због истрошености, ако се другачије не уговори;

4. већи трошкови који би произишли из насталог осигураног случаја, као трошкови за друге поправке који нису у вези с насталим осигураним случајем на осигураној ствари, трошкови за учињена побољшања приликом поправке и слично, падају на терет осигураника;

5. ако су трошкови поправке (трошкови за успостављање техничке исправности) оштећеног средства већи од трошкова поправке заменом појединих делова оштећеног средства новима, штета се надокнађује у износу трошкова поправке заменом нових делова;

6. осигуравач није обавезан да накнади ни трошкове које осигураник учини због измене у пројекту, конструкцији, материјалу, локацији и слично, па и онда када је та измена тренутно или

трајно сврсисходна за успостављање техничке исправности, односно даљу експлоатацију (коришћење средстава);

7. ако су трошкови поправке једне ствари већи од вредности осигуране ствари на дан настанка осигураног случаја поступиће се као да је ствар уништена и накнада ће се обрачунати према тачки 1. овог става;

8. осигуравач није обавезан да накнади вредност целог уређаја и апарата ако се оштећени, односно уништени, део не може набавити или поправити због тога што је апарат-уређај набављен у иностранству или се више не производи;

- осигуравач је обавезан да исплати вредност оштећеног односно уништеног дела апарата, а висина накнаде утврђује се пропорционално према његовом функционалном уделу у целини, или према сличној или истоврсној ствари;

9. ако је сума осигурања мања од вредности ствари за време настанка осигураног случаја (подосигурања), штета ће се надокнадити у сразмери између суме осигурања и вредности осигуране ствари;

10. штете на пуњењу и уљу надокнађују се у процентуалној вредности према веку трајања по постојећим прописима и уз услов да је штета последица оштећења машина од опасности обухваћених овим Посебним условима;

11. оштећена или уништена опрема из увоза може се поправити или набавити у иностранству само ако се та опрема не може поправити или набавити у земљи.

Ако увозна опрема буде уништена, а иста се таква опрема истог квалитета производи у земљи, на име одштете признаће се вредност утврђена по цени опреме на домаћем тржишту и од те вредности одбити износ процењене истрошености и вредности остатака;

12. у случају да трошкови поправке оштећене опреме из увоза премашују вредност исте такве нове опреме која се може набавити у земљи, на име одштете признаће се вредност такве нове опреме по цени на домаћем тржишту и од те вредности одбити само вредност остатака оштећене опреме из увоза;

13. уговорач осигурања не може тражити да се оштећена ствар или део те ствари замени новим, ако се може извршити поправка након које не настаје опасност по сигурности у погону;

14. нужни трошкови за отклањање и смањење штете учињене по налогу осигуравача надокнађују се и кад са накнадом премашују суму осигурања, односно стварну вредност оштећених ствари, код осигурања на сваковремену стварну вредност;

15. ако уговорач осигурања оштећена средства поправља у властитој режији, признаће се режијски сат осигуране организације која изводи радове утврђен почетком године за међусобни обрачун између својих економских погона, ако не дође до измене прописа у току године који знатно утичу на његову висину.

Режијски сат осигуране организације не може бити већи од највишег режијског сата других ремонтних предузећа овлашћених за извођење такве врсте радова, која се налазе у седишту осигураника или најближем месту осигурања;

16. трошкови за премију осигурања који улазе у трошкове поправке машине накнађују се само ако је посебно уговорено;

17. код осигурања машина од лома и неких других опасности, трошкови за земљане радове, укључујући и асфалтирање и трошкове за проналажење грешке, односно места штете, на далеководима, кабловима и цевоводима, надокнадиће се ако је посебно уговорено;

18. код осигурања машина од лома и неких других опасности, у сваком случају штете, обрачуната накнада из осигурања умањује се за 10% при чему се фиксна минимална и максимална умањења утврђују одлуком Бироа осигурања у складу са променама тржишних вредности оруђа за рад целе привреде.

## **Накнада трошкова**

### **Члан 25.**

(1) На име трошкова учињених за рашчишћавање, чишћење и рушење у вези с насталим осигураним случајем на осигураној ствари – осигуравач накнађује нужне издатке за рашчишћавање и рушење, али највише до 3% од суме осигурања, односно од стварне вредности код осигурања на сваковремену стварну вредност, а од нове вредности код осигурања на нову вредност оштећене ствари. У трошкове рашчишћавања спадају нужни издаци за рашчишћавање места на којему је

штета настала, као и издаци за одвоз огорина, шута и муља до најближег места дозвољеног истовара.

У трошкове рушења спадају нужни трошкови које је уговарач осигурања имао након настанка осигураног случаја за рушење преосталих оштећених неупотребљивих делова и њихово одношење до најближег дозвољеног места истовара.

(2) Осигуравач надокнађује нужне трошкове које је уговарач осигурања учинио када је осигурани случај настао на осигураној ствари, за предузете мере ради отклањања и смањења штете, па и онда кад те мере нису биле успешне, а у складу са законом.

(3) Укупна накнада на име трошкова и на име накнаде из осигурања не може премашити суму осигурања.

Нужни трошкови за отклањање и смањење штете учињени по налогу осигуравача надокнађују се и онда када заједно с накнадом из осигурања премашују суму осигурања.

(4) У случају подосигурања, трошкови за рашчишћавање и рушење надокнађују се у истој сразмери као и накнада, осим у случајевима када су ти трошкови учињени по налогу осигуравача.

(5) Осигуравач није обавезан да накнади трошкове настале за отклањање узрока штете, као и трошкове интервенције ватрогасног друштва или других организација чија је дужност, према карактеру пословања, да бесплатно пружају помоћ кад настане осигурани случај.

## **Вештачење**

### **Члан 26.**

(1) Свака од уговорених страна може тражити да висину штете утврде вештаци. Ако се друга страна с тим сложи приступа се вештачењу.

Ако се то посебно уговори, вештачење се може проширити и на друга питања у вези с одштетним захтевом.

За поступак вештачења важе следећа начела:

1. свака страна писмено именује свога вештака;
2. пре почетка вештачења оба именована вештака бирају трећег вештака као председника, који не може бити из редова лица у радном односу с осигуравачем или уговарачем осигурања;
3. вештаци предају осигуравачу и уговарачу осигурања по 1 примерак свог писменог налаза у одређеном року. Ако налази вештака међусобно одступају, осигуравач ће њихове писмене налазе одмах предати трећем вештаку (председнику).

Председник даје своје стручно мишљење искључиво о спорним питањима, у границама налаза оба вештака, и по један примерак свога писменог мишљења даје осигуравачу и уговарачу осигурања;

4. свака страна сноси трошкове свог вештака. Трошкове председника сnose обе стране по пола.

(2) Код осигурања машина, машинских справа, инсталација и апарата вештаци су дужни да поред процене висине штете утврде и:

1. узрок штете, утврђен или препостављен;
2. трошкове поправке, превоза и монтаже,
3. новонабавну вредност уништене, односно оштећене, ствари;
4. стварну вредност оштећене ствари;
5. повећање вредности ствари због поправке односно замене старих с новим деловима;
6. вредност неупотребљивих делова остатака.

## **Утврђивање бонуса и малуса код осигурања од лома машина и неких других опасности**

### **Члан 27.**

Бонус у облику снижења премије и малус, у облику доплатака на премији утврђује се појединачно, за сваког осигураника, на основу техничког резултата оствареног у посљедње три године, а обрачунава се унапред за наредни период трајања осигурања.

Технички резултат утврђује се као однос између ликвидираних штета и техничке премије. Пре утврђивања резултата, ликвидиране штете и техничке премије ревалоризују се на вредност задње посматране године, применом фактора ревалоризације.

Фактор ревалоризације утврђује Биро осигурања на основу података Завода за статистику о промени тржишне вредности оруђа за рад привреде, у периоду од 1. X сваке претпоследње и 1.X последње године.

У складу с наведеним одредбама ове тачке, бонус и малус износи:

Ако је трогодишњи (ревалоризирани) технички резултат (%)	Осигураник има право на бонус у висини (%)	Осигуранику се зарачунава малус у висини (%)
0-20	30	-
20-30	25	-
30-40	20	-
40-50	15	-
50-60	10	-
60-70	5	-
70-100	-	-
100-110	-	5
110-120	-	10
120-130	-	15
130-140	-	20
140-150	-	25
преко 150	-	30

Бонус и малус не примењују се на осигурања која трају испод годину дана.

## II ОПШТИ УСЛОВИ ОСИГУРАЊА

Саставни део Улова за осигурање имовине електропривредних организација чине Општи услови за осигурање имовине чији се текст прилаже. Општи услови за осигурање имовине примењују се на осигурања која се закључују по Условима за осигурање имовине електропривредних организација, ако нису у супротности с Условима за осигурање имовине електропривредних организација.

Председник Управног одбора  
Марко Микић